

МИНИСТЕРСТВО НАУКИ И ВЫСШЕГО ОБРАЗОВАНИЯ РОССИЙСКОЙ ФЕДЕРАЦИИ
Федеральное государственное автономное образовательное учреждение высшего образования
"Казанский (Приволжский) федеральный университет"
Институт филологии и межкультурной коммуникации
Высшая школа национальной культуры и образования им. Габдуллы Тукая

УТВЕРЖДАЮ

Проректор по образовательной деятельности КФУ

_____ Д.А. Таюрский

"__" _____ 20__ г.

Программа государственной итоговой аттестации

Подготовка к сдаче и сдача государственного экзамена

Направление подготовки: 45.03.01 - Филология

Профиль подготовки: Прикладная филология: татарский язык и литература, журналистика

Квалификация выпускника: бакалавр

Форма обучения: очное

Язык обучения: русский

Год начала обучения по образовательной программе: 2021

Содержание

1. Компетенции, освоение которых проверяется государственным экзаменом
2. Объем подготовки к сдаче и сдачи государственного экзамена в зачетных единицах и часах
3. Форма проведения государственного экзамена
4. Перечень вопросов к государственному экзамену с указанием проверяемых компетенций
5. Критерии оценивания ответов обучающихся на государственном экзамене
6. Нормативные документы, на основании которых разработана программа государственного экзамена
7. Литература
8. Методические рекомендации по подготовке к государственному экзамену
9. Особенности проведения государственного экзамена для обучающихся инвалидов и лиц с ограниченными возможностями здоровья

Программу государственной итоговой аттестации разработал(а)(и): профессор, д.н. (профессор) Юсупова А.Ш. (кафедра общего языкознания и тюркологии, Высшая школа национальной культуры и образования им. Габдуллы Тукая), Alfiia.lousouпова@kpfu.ru

1. Компетенции, освоение которых проверяется государственным экзаменом

Выпускник должен обладать следующими компетенциями:

Шифр компетенции	Расшифровка приобретаемой компетенции
ОПК-1	Способен использовать в профессиональной деятельности, в том числе педагогической, представление об истории, современном состоянии и перспективах развития филологии в целом и ее конкретной области с учетом направленности (профиля) образовательной программы
ОПК-2	Способен использовать в профессиональной деятельности, в том числе педагогической, основные положения и концепции в области общего языкознания, теории и истории основного изучаемого языка (языков), теории коммуникации
ПК-4	Способен совершенствовать содержание и форму литературных произведений, обосновывая виды правки авторского текста
ПК-5	Способен редактировать авторские оригиналы книжных, газетно-журнальных, электронных и иных изданий
ПК-6	Способен осуществлять профессиональную деятельность на основе норм речевого поведения и требований к речи в любых ситуациях общения.
УК-1	Способен осуществлять поиск, критический анализ и синтез информации, применять системный подход для решения поставленных задач
УК-10	УК-10 - Способен принимать обоснованные экономические решения в различных областях жизнедеятельности
УК-11	Способен формировать нетерпимое отношение к коррупционному поведению
УК-2	Способен определять круг задач в рамках поставленной цели и выбирать оптимальные способы их решения, исходя из действующих правовых норм, имеющихся ресурсов и ограничений
УК-3	Способен осуществлять социальное взаимодействие и реализовывать свою роль в команде
УК-4	Способен осуществлять деловую коммуникацию в устной и письменной формах на государственном языке Российской Федерации и иностранном (ых) языке (ах)
УК-5	Способен воспринимать межкультурное разнообразие общества в социально-историческом, этическом и философском контекстах
УК-6	Способен управлять своим временем, выстраивать и реализовывать траекторию саморазвития на основе принципов образования в течение всей жизни
УК-7	Способен поддерживать должный уровень физической подготовленности для обеспечения полноценной социальной и профессиональной деятельности
УК-8	Способен создавать и поддерживать в повседневной жизни в профессиональной деятельности безопасные условия жизнедеятельности для сохранения природной среды, обеспечения устойчивого развития общества, в том числе при угрозе и возникновении чрезвычайных ситуаций и военных конфликтов

Шифр компетенции	Расшифровка приобретаемой компетенции
УК-9	Способен использовать базовые дефектологические знания в социальной и профессиональной средах

2. Объем подготовки к сдаче и сдачи государственного экзамена в зачетных единицах и часах

Общая трудоемкость составляет 3 зачетных(ые) единиц(ы) на 108 часа(ов).

3. Форма проведения государственного экзамена

Выпускник выбирает экзаменационный билет, номер экзаменационного билета фиксируется в протоколе, также ему выдается лист устного ответа.

Экзамен проходит в устной форме.

Экзаменационный билет содержит:

- первый вопрос по истории татарского языка и современному татарскому языку;
- второй вопрос по теории литературы, истории татарской литературы и современной татарская литературы;
- практическое задание.

На подготовку ответов на содержащиеся в экзаменационном билете вопросы выделяется до одного академического часа.

Право выбора порядка ответа предоставляется выпускнику. Комиссия дает возможность студенту дать полный ответ по всем вопросам билета. Опрос одного экзаменуемого продолжается, как правило, не более 15 минут.

В некоторых случаях по инициативе председателя ГЭК, заместителя председателя или членов комиссии (или в результате их согласованного решения) ответ студента может быть тактично приостановлен. При этом дается краткое, но убедительное пояснение причины:

- ответ явно не по существу вопроса, студент допускает явную ошибку в изложении нормативных актов, статистических данных;

- студент грамотно и полно изложил основное содержание вопроса, но продолжает его развивать.

Если ответ остановлен по первой причине, то студенту предлагается перестроить содержание излагаемой информации сразу же или после ответа на другие вопросы билета.

Студенту могут быть предложены дополнительные вопросы, как правило, в пределах материала, предусмотренного билетом; если, отвечая по билету, обучающийся не обнаруживает удовлетворительного знания материала, ему могут быть предложены дополнительные вопросы по другим разделам.

4. Перечень вопросов к государственному экзамену с указанием проверяемых компетенций

Номер вопроса	Формулировка вопроса	Компетенции, освоение которых проверяется вопросом
1.	Татар мөгърифетчелек әдәбияты формалашу. Прозада жәдитчелек һәм кадимчелек конфликтының сәнгатьчә гәүдәләнешә (Муса Акъегетзадә ?Хисаметдин менла?, Заһир Бигиев ?Өлүф, яки Гүзәл кыз Хәдичә?, Ф.Кәрими ?Салих бабайның өйләнүе?, ?Шәкерт илә студент?, Закир һади ?Жиһанша хәзрәт? һ.б. ? 2-3 әсәр мисалында). 1920-30 нчы еллар прозасына күзәтү (Мөхмүд Галәү ?Болганчык еллар?, ?Мөһажирләр?, М.Әмир ?Агыйдел?, Г.Кутуй ?Тапшырылмаган хатлар? һ.б.). Бөөк Ватан сугышы һәм сугыштан соңгы елларда әдәби хәрәкәт. Проза һәм поэзиядә сәнгати табышлар (Ф.Хәсни ?Иөзек кашы?, Ә.Еники ?Бала?, ?Ана белән кыз?, ?Бер генә сәгатькә?, М.Жәлил, Ф.Кәрим шигырьләре һ.б. ? 2-3 әсәр мисалында). Хәзерге татар драматургиясендә тема-проблемалар, сәнгати алымнар, ижади юнәлешләр төрлеләге (М.Гыйләжәв ?Бичура?, ?Баскетболист?, З.Хәким ?Жүләрләр йорты?, ?Гасыр моңы?, Т.Миңнуллин ?Саташу?, ?Төш? һ.б. ? 2-3 әсәр мисалында).	УК-6, ОПК-1

Номер вопроса	Формулировка вопроса	Компетенции, освоение которых проверяется вопросом
2.	<p>Хәзерге татар теле графикасы һәм аның кыскача тарихы, бүгенге торышы. Татар теле орфографиясе һәм орфоэпиясе. Язуда кыенлык тудырган очраklar (графика һәм орфографиягә бәйләү рәвештә). Татар теле сүз байлыгында стилистик катламнар: матур әдәбият, публицистика, фәнни әдәбият стили, дини вәгазьләр, эш кәгазьләре стили (рәсми стиль) өчен характерлы лексика. Лексикологиянең үзенчәлекле бүлгә буларак ономастика, аның төп тармаклары, аларны өйрәнүнең әһәмияте. Ономастика өлкәсендә эшләгән галимнәр, аларның хезмәтләре. Әдәби телгә билгеләмә, аның төп билгеләре. Татар гомумхалык теле һәм язма әдәби теле формалашуның кыскача тарихы. Татар теленең функциональ стилиләре формалашу һәм үсүе. Хәзерге татар теленең яшәеше. Татарстан халыкларының телләре турындагы Закон һәм аның тормышка ашырылуы.</p>	УК-5, ПК-4
3.	<p>Хәсән Туфанның тормыш юлы һәм ижаты. Ижатының чорларга бүленеше. Шигърь-поэмаларында фәлсәфи тирәнлек һәм сәнгати камиллек (?Луиза?, ?Ак каен?, ?Ә йолдызлар дәмши?, ?Ант?, ?Каеннар сары иде?, ?Моабитны күрдем төшемдә?, ?Кайсыгызның кулы жылы?, ?Агыла да болыт агыла?, ?Илдә ниләр бар икән? һ.б.). Ә.Еникинең сугыштан соңгы ижатына хас сыйфатлар. Әсәрләрендә туган җир, буыннарның рухи бәйләнеше, әхлак мәсьәләләренең гәүдәләнешә (?Рәшә?, ?Туган туфрагъ?, ?Әйтәлмәң васыять? һ.б.). 1960-80 нче еллар татар әдәбиятында ?авыл прозасы? (Р.Төхфәтуллин ?Йолдызым?, Р.Батулла ?Юл буенда зәңгәр чәчәк?) һәм лирик башлангыч (Ә.Баянов ?Яшьлегемне эзлиң?, ?Тау ягы повесте? һ.б.). М.Мәндиев ижатында сугыш чоры һәм сугыштан соңгы авылның тасвирланышы (?Торналар төшкән җирдә?, ?Кеше китә - жыры кала?, ?Бәхилләшү?). Аяз Гыйләҗев повестларының проблематикасы һәм сәнгатьчә эшләнеше (?Өч аршын җир?, ?Жомга көн, кич белән...? ?Йәгез, бер дога? һ.б.).</p>	ПК-5, ОПК-2
4.	<p>Сүз сәнгате буларак фольклор: жанрлары, язма әдәбиятта традицияләре (аерым авторлар мисалында). Кол Гали ижаты. ?Кыйссаи Йосыф? әсәренең идея-сәнгати үзенчәлекләре. Татар халкының рухи тормышындагы урыны. Алтын Урда чоры әдәбияты, үсеш-үзгәреш юллары (Котб ?Хәсрәү вә Ширин?, Сәйф Сараи ?Гөлестан бит-тәрки?, ?Сөнәйл вә Гөлдерсен?). ?Идегәй? дастаны. Әсәрнең идея-проблематикасы, сәнгатьчә эшләнеше. Дастанның татар әдәбиятындагы традицияләре (Н.Исәнбәт, Ю.Сафиуллин). Казан ханлыгы чоры әдәбияты. Мөхәммәдъяр поэмаларында инсани идеаллар. XVII йөз әдәбияты. Мәүла Колый ижатында илаһи мөхәббәт концепциясе. Хикмәт жанры. XVIII йөздә әдәбият үсеше. Г.Утыз Имәнинең фәлсәфи-эстетик карашлары (?Гаварифез-заман?, мәрсияләре). Татар суфыйчылык әдәбияты. XIX гасырның беренче яртысында әдәбиятта төсауфчылык мотивлары (Ә.Каргалый, һ.Салихов, Ш.Зәки һ.б.). XIX гасырның икенче яртысы татар шигъриятендә яңарыш (Г.Кандалый ?Сәхибҗәмал?, ?Фәрхи?, ?Шәфый? һ.б.). Каюм Насыринның иҗтимагый-педагогик, әдәби-тәрҗемә эшчәнлеге. ?Әбугалисина кыйссасы?, ?Кырык бакча?, ?Кырык вәзир кыйссасы? һ.б. әсәрләренең идея эчтәлегә, композицион үзенчәлекләре.</p>	УК-2, ОПК-2
5.	<p>Жәмләләргә төркемләү принциплары. Татар телендә ким һәм тулы жәмләләр, аларның төрләрәре. Бер составлы исем жәмләләр һәм сүз жәмлә, аларның сөйләмдә кулланылыш үзенчәлеге. Бер составлы фигыль жәмләләр, аларны төркемләү. Жәмләнең баш һәм иярчен кисәкләре. Аларны төркемләү мәсьәләсе. Татар телендә жәмлә кисәкләренең аерымлануы. Аерымлану өчен кирәкле нигез. Аерымланган кисәкләр янында тыныш билгеләре.</p>	УК-3, ПК-6

Номер вопроса	Формулировка вопроса	Компетенции, освоение которых проверяется вопросом
6.	<p>Татар телендә сузык фонемалар составы һәм аларны төркемләү. Сингармонизм законы, аның төрлөрә. Сингармонизм күренешенә бәйлә орфография кагыйдәләре. Сузыкларның комбинатор һәм позицион үзгәрешләре. Татар телендә дифтонглар һәм аларның төрлөрә. Дифтонглар мәсьәләсендә карашлар. Татар телендә тартык фонемалар составы һәм аларны төркемләү. Позицион (протеза, эпентеза, эпитеза) һәм комбинатор аваз үзгәрешләре (аккомодация, ассимиляция, диссимиляция). Рус һәм гарәп алынмаларында бу күренешнең чагылышы. Интонация һәм аның элементлары. Сүз басымы, фраза басымы, логик басым. Интонация һәм басымның синтагмаларны оештырудагы роле. Бу мәсьәләгә караган хезмәтләр. Хәзерге татар теле графикасы һәм аның кыскача тарихы, бүгенге торышы. Татар теле орфографиясе һәм орфоэпиясе. Язуда кыенлык тудырган очраклар (графика һәм орфографиягә бәйлә рәвештә). Татар теле сүзлек составында рус һәм гарәп-фарсы алынмалары, аларның керү юллары. Алынмаларның фонетик, морфологик, лексик-семантик үзләштерелүе. Кире кайтарылган гарәп-фарсы алынмалары, бу мәсьәләгә карата соңгы еллардагы бәхәслә карашлар. Татар телендә синонимнар, антонимнар, омонимнар һәм аларның төрлөрә. Татар теле фразеологиясе һәм фразеологизмнарның төрлөрә. Фразеологизмнарны төркемләүдәге карашлар. Сүзнең лексик мәгънәсе. Лексик мәгънә типлары. Күчерелмә мәгънә төрлөрә. Сүз, төшенчә, атама һәм алар арасындагы мөнәсәбәт. Хәзерге татар теле лексикасы, кулланылыш даирәсе һәм активлыгы ягыннан аның төрлөрә. Телнең сафлыгы өчен көрәш. Үзгәртеп кору чорында (1985-2000) һәм соңгы елларда татар теле лексикасындагы үзгәрешләр. Көнчыгыш диалектлар төркеменең классификацион билгеләре, аның татар диалект системасындагы урыны. Урта һәм көнбатыш диалектның квалификация билгеләре һәм сөйләшләргә бүленеше. Татар телендә сүз тәртибе. Сүз тәртибен өйрәнүгә караган хезмәтләр. Сүзләр арасында синтаксик бәйләнешләр һәм аларны белдерә торган чаралар. Сүзтөзмәләрне өйрәнү максаты, аларны төркемләү принциплары. Бу турыда карашлар. Синтаксисның өйрәнү объекты. Татар теленең синтаксик төзелешен өйрәнүгә багышланган хезмәтләр. Сөйләмнең төп үзенчәлекләре: хәбәрлек һәм модальлек. Аларны белдерә торган чаралар</p>	УК-6, ПК-6
7.	<p>Татар теле лексикографиясе тарихы һәм аның казанышлары. Филологик сүзлекләрнең төрлөрә һәм төзелеш принциплары. Татар теленең аңлатмалы сүзлекләре. Терминологик сүзлекләр. Татар теленең терминологиясе, аның үсеш юллары. Татар теле этимологиясе. Этимологик принциплар. Тел үсеше процессында мәгънә үзгәрү үзенчәлекләре. Төрки һәм татар теленең этимологик сүзлекләре.</p>	УК-1, ОПК-1

Номер вопроса	Формулировка вопроса	Компетенции, освоение которых проверяется вопросом
8.	<p>Грамматика, аның состав өлешләре һәм тел белеменең башка тармаклары белән бәйләнеше. Грамматик категория турында төшенчә. Сүзләрне төркемләү принциплары. Сүзләрне төркемләүдәге объектив кыенлыклар. Сүз төркемнәренең үз эчендә бүленеше: мөстәкыйль сүз төркемнәре, бәйләгечләр һәм модал сүз төркемнәре. Сүз төркеме буларак исем. Исемнең морфологик категорияләре. Исемдә сан категориясе, берлек һәм күплек сан формаларының төп һәм контекстуаль мәгънәләре. Килеш категориясе. Килешләрнең санына карата фикерләр. Тартым категориясе. Тартымлы исемнәрнең килеш белән төрләнеше. Алмашлык, аларны сүз төркемнәренә мөнәсәбәтле рәвештә һәм мәгънәләре буенча төркемләү. Алмашлыкларның төрләнеше. Саннар һәм аларның төркемчәләре. Саннарның ясалышы һәм телдәге функцияләре. Сүз төркеме буларак сыйфат һәм рәвеш, аларның төркемчәләре. Сыйфатларның исемләшүе. Исем белән сыйфат, сыйфат белән рәвеш мөнәсәбәте. Сыйфат дәрәжәләре. Аларның аналитик һәм синтетик төрләре. Татар телендә фигыль сүз төркеме, аны өйрәнү. Фигыльгә хас барлык-юклык һәм зат-сан, юнөлеш категорияләре. Фигыльдә эшнең үтәлү дәрәжәсен белдерү юллары. Ярдәмче фигыльләрнең дәрәжә белдерүләре. Фигыльдә наклонение категориясе, наклонение формалары. Наклонение белән мөктәп дәрәсләкләрендәге төркемчә арасында аерма. Наклонение категориясенә функциональ-семантик кыры. Модал мәгънә белдерә торган аналитик фигыль формалары</p>	УК-8, ПК-6

Номер вопроса	Формулировка вопроса	Компетенции, освоение которых проверяется вопросом
9.	<p>Ризаэддин Фәхреддиннең энциклопедик эшчәнлеге: мөгърифәтче, әдип, галим, журналист. ?Сәлимә...?, ?Әсма...? әсәрләрендә автор позициясе. Галиәсгар Камал драматургиясендә конфликт һәм характерлар (?Бәхетсез егет?, ?Беренче театр?, ?Банкрот? һ.б.). Г.Исхакый ижатында мөгърифәтчелек, социаль тигезлек, милли һ.б. мәсьәләләр чагылышы, аның мөһажирлек чоры прозасы һәм драматургиясе (?Ике йөз елдан соң инкыйраз?, ?Зиндан?, ?Зөләйха?, ?Ул әле өйләнмәгән иде?, ?Өйгә таба?, ?Көз?, ?Җан Баевич?, ?Олуг Мөхәммәд? һ.б.). Фатих Әмирхан ижатында фикри яңарыш һәм сәнгати үзгәрешләр (?Хәят?, ?Тигезсезләр?, ?Бер харәбәдә? һ.б.). Габдулла Тукайның Җаек чоры тормышы һәм ижаты: ижтимагый-сәясәти карашлары һәм сәнгатьчә фикерләвендәге үзгәрешләр (?И, каләм?, ?Дусларга бер сүз?, ?Иттифак хакында?, ?Государственная думага?, ?Алтынга каршы?, ?Теләнчә?, ?Милләткә?, ?Китмибез?, ?Бер татар шагыйренә сүзләре?, ?Шүрәле? һ.б.). Габдулла Тукайның Казан чоры ижаты: гражданлык һәм күңел лирикасы (?Шагыйрь?, ?Пәйгамбәр?, ?Милли моңнар?, ?Тормыш?, ?Мөхәббәт?, ?Сайфия?, ?Кыйтга?, ?Хәстә хәле? һ.б.). Дәрдемәнд шигъриятенә яңалыгы. Романтик сурәтлелек һәм символик образлар (?Тал чыбык?, ?Каләмгә хитаб?, ?Бүзләрем маналмадым?, ?Кораб?, ?Хәят?, ?Без? һ.б.). Сәгыйть Рәмиев шигъриятендә лирик герой, романтик эстетика сыйфатлары (?Таң вакыты?, ?Дөнъяга?, ?Мин?, ?Алданган?, ?Ул?, ?Авыл? һ.б.). Нәҗип Думавиның әдәби, гыйльми һәм педагогик эшчәнлеге (?Революция заманы?, ?Җәй дө бетте, көз дө җитте?, ?Сугыш?, ?Син ? кеше?, ?Бездә җәйге таң?, ?Мөхәббәт?, ?Болгар кызы Тойгы туташ?, ?Кем гаепле?, ?Карт мөгаллимнәр?, ?Су кызы? һ.б.). Мирхәйдәр Фәйзи драматургиясе: жанрлар, халык ижатыннан килгән сыйфатлар (?Яшьләр алдатмыйлар?, ?Кызганыч?, ?Галиябану?). Ш.Камал ижатына хас сыйфатлар: конфликт үзгәрешчелеге, образлар системасы һәм психологизм (?Уяну?, ?Буранда?, ?Сулган гөл?, ?Бәхет эзлөгәндә?, ?Акчарлактар?). Г.Ибраһимов ижатының идея-эстетик үзгәрешчелекләре, әсәрләрендә милли, социаль, сыйнфый мәсьәләләр чагылышы (?Яшь йөрәкләр?, ?Диңгездә?, ?Кызыл чөчәкләр?, ?Казакъ кызы?, ?Тирән тамырлар?). һ.Такташның ижәт эволюциясе (?Жир уллары трагедиясе?, ?Такташ үлдә?, ?Ак чөчәкләр?, ?Болай? гади җыр гына?, ?Мокамай?, ?Мөхәббәт тәүбәсе? һ.б.). Кәрим Тинчурин ижаты. ?Сүнгән йолдызлар?, ?Зәңгәр шөл?, ?Американ? пьесаларында конфликт һәм жанр үзгәрешчелекләре. Муса Җәлилнең тормышы, фашизмга каршы көрәше. Фронт лирикасының идея-эстетик үзгәрешчелекләре (?Тупчы анты? җыентыгы). ?Моабит дөфтәрләре? циклында яшәү һәм һәм үлем фәлсәфәсе.</p>	УК-9, УК-4
10.	<p>XX гасырның 60-80 нче елларында татар поэзиясе. Шаулы эстрада һәм салмак лирика агымнарының үсеш-үзгәреше (Р.Фәйзуллин, Р.Харис, С.Хәким, Х.Туфан, М.Әгъләмов, Зөлфәт һ.б.). XX гасырның 70-90 елларында тарихи роман жанры. Н.Фәттаһ ?Итил суы ака торур?, ?Сызгыра торган уктар?, М.Хәбибуллин ?Кубрат хан? романнарында тарихилык һәм сәнгати уйланма. Т.Миңнуллин драматургиясе: тематик төрлелек, күтәрелгән проблемалар, сәнгати чаралар (?Дуслар җыелган жирдә?, ?Әлдермештән Әлмәндәр?, ?Илгизәр плюс Вера?, ?Шәжәрә?, ?Хушыгыз? һ.б.). И.Юзеев ижаты: лирикасы, поэмалары һәм драмалары (?Тынлык белән сөйләшү?, ?Таш диварлар авазы?, ?Мәңгелек белән очрашу?, ?Гашыйклар тавы?). Равил Фәйзуллин шигъриятенә поэтик үзгәрешчелекләре (?Нюанслар иле...?, ?Жилфердөчә керләр җыры?, ?Халык әле кышта яши?, ?Якты йолдыз белән чибәр күл?, ?Тау һәм үзән? һ.б.).</p>	УК-7, ОПК-1

Номер вопроса	Формулировка вопроса	Компетенции, освоение которых проверяется вопросом
11.	XX йөз ахыры - XXI йөз башы татар шигъриятендә стиль тенденцияләре (Сөләйман, Р.Зәйдулла, Р.Әймәт, Г.Сәлим, Й.Миңнуллина, Л.Гыйбадуллина һ.б.). Хәзерге татар прозасының үсеш-үзгәреш тенденцияләре (Ф.Садриев. ?Таң жиле?, Ф.Яруллин ?Кыйгак-кыйгак каз кычкыра?, З.Хәким ?Курку?, Н.Гыйматдинова ?Сихерче?, ?Ак торна каргышы?, ?Болан?, Г.Гыйльманов ?Албастылар?, Ф.Бәйрәмова ?Канатсыз акчарлаklar?, ?Болын?, ?Битлек?, М.Кәбиров ?Сары йортлар сәре? һ.б. ? 2-3 әсәр мисалында).	УК-7, УК-10
.	Итоговая форма контрол Татар әдәби теле үсешен чорларга бүлөп өйрәнү: борынгы төрки тел, аның төп билгеләре; Идел буе Болгар дәүләте (X-XIII гасырның беренче яртысы) һәм Алтын Урда дәүләте (XIII гасырның икенче яртысы ? XV гасырның беренче яртысы) чоры төрки-татар әдәби теле (кыскача күзәтү). Бу чорларга караган язма истәлекләр. Татар әдәби теле үсешен чорларга бүлөп өйрәнү: Казан ханлыгы чорында (XV гасырның икенче яртысы ? XVI гасырның беренче яртысы) һәм XVII-XVIII, XIX гасырларда татар әдәби теленең үсеше (кыскача күзәтү). Милли әдәби телгә билгеләмә, аның барлыкка килү шартлары. XX гасырда татар әдәби теле. лә	УК-11, ОПК-1

5. Критерии оценивания ответов обучающихся на государственном экзамене

Отлично	Хорошо	Удовлетворительно	Неудовлетворительно
Демонстрирует полное понимание содержания вопроса. Речь выпускника характеризуется естественным темпом, правильным интонационным, грамматическим и стилистическим оформлением. Выпускник способен изложить материал с минимальной опорой на собственные записи по первому и второму вопросам. Экзаменуемый владеет профессиональной терминологией. Умеет сравнивать разные точки зрения исследователей; выпускник способен самостоятельно сформулировать выводы, дать свою точку зрения на ту или иную проблему. Демонстрирует отличные умения филологического анализа текста.	Знает профессиональную терминологию, понимает особенности развития и функционирования языка и литературы в базовом объеме. Демонстрирует базовые умения филологического анализа текста.	Демонстрирует частичные знания профессиональной терминологии, понимания особенностей развития и функционирования языка и литературы без грубых ошибок. Демонстрирует частичные умения филологического анализа текста без грубых ошибок	Демонстрирует частичные знания профессиональной терминологии, понимания особенностей развития и функционирования языка и литературы с грубыми ошибками или не знает. Демонстрирует частичные умения филологического анализа текста с грубыми ошибками или не умеет.

6. Нормативные документы, на основании которых разработана программа государственного экзамена

Федеральный закон Российской Федерации от 29 декабря 2012 года № 273-ФЗ "Об образовании в Российской Федерации".

Порядок проведения государственной итоговой аттестации по образовательным программам высшего образования - программам бакалавриата, программам специалитета и программам магистратуры (утвержден приказом Министерства образования и науки Российской Федерации от 29 июня 2015 №636).

Порядок организации и осуществления образовательной деятельности по образовательным программам высшего образования - программам бакалавриата, программам специалитета, программам магистратуры (утвержден приказом Министерства науки и высшего образования Российской Федерации от 6 апреля 2021 года №245).

Устав федерального государственного автономного образовательного учреждения высшего образования "Казанский (Приволжский) федеральный университет", утвержденный приказом Министерства образования и науки Российской Федерации от 13 июля 2015 года №714.

Регламент государственной итоговой аттестации обучающихся федерального государственного автономного образовательного учреждения высшего образования "Казанский (Приволжский) федеральный университет" от 30 декабря 2016 года № 0.1.1.67-06/248/16.

Регламент проведения государственного экзамена и защиты выпускной квалификационной работы с применением электронного обучения, дистанционных образовательных технологий в федеральном государственном автономном образовательном учреждении высшего образования "Казанский (Приволжский) федеральный университет" от 31 марта 2017 года № 0.1.1.67-07/59-г.

7. Литература

1. Абдуллина Р.С. Сөйләм культурасы. - Казан: Татар. кит. нәшр., 2012. - 526 с.
 2. Абдуллина Р.С. Хәзерге татар теленең орфографиясе һәм орфоэпиясе: Югары һәм урта махсус уку йортлары студентлары өчен уку әсбабы. - Казан: Мәгариф, 2009.
 3. Галиуллина Г.Р. Хәзерге татар теле лексикологиясе: уку кулланмасы. - Казан: Казан ун-ты, 2013. - 124 б.
 4. Гафарова В.Р. Текстка грамматик анализ ясау: уку-укыту әсбабы / В. Р. Гафарова. - Казан: [К(П)ФУ], 2016. - 84 б.
 5. Замалетдинов Р. Р. Татарская культура в языковом отражении [Текст : электронный ресурс]. - Электронные данные (1 файл: 111 Мб). - (Казань : Казанский федеральный университет, 2015). - Загл. с экрана. Оригинал копии: Татарская культура в языковом отражении / Р. Р. Замалетдинов. - Москва ; Казань: ВЛАДОС : Магариф, 2004. - Режим доступа: URL:http://libweb.kpfu.ru/local_only/bn3.pdf
 6. Татар әдәби теле тарихы. (XII гасыр - XX йцз башы) / И.Б. Бәширова, Ф.Ш. Нуриева, Ә.Х. Кадыйрова, Р.Ф. Мирхәев; фәнни ред. Ф.М. Хисамова. - Казан: ТӘҺСИ, 2017. - II т.: Морфология. Грамматик категорияләренң структур-субстанциональ үзенчәлеге һәм функциональ-стилистик мөмкинлекләре: язма традицияләр, норма һәм вариантлылык. - 888б.
 7. Татар әдәби теле тарихы. (XIII гасыр - XX йөз башы) / И.Б.Баширова, Ф.Ш.Нуриева, Ә.Х.Кадилова. - Казан: ТӘҺСИ, 2015. - I том: Фонетика. Графика: язма традицияләр, норма һәм вариантлылык. - 696 б.
 8. Татар грамматикасы / ред. Ф.М. Хисамова. Казан: ИЯЛИ, 2015. Т. 1. 512 б.
 9. Татар грамматикасы / ред. Ф.М. Хисамова. Казан: ИЯЛИ, 2016. Т. 2. 432 б.
 10. Татар грамматикасы: өч томда / проект жит. һәм автор М.З. Зәкиев. - Тулыландырылган 2 нче басма. - Казан: ТӘҺСИ, 2017. - Т. III. - 536 б.
 11. Татар лексикологиясе / ред. Г.Р. Галиуллина. Казан: ИЯЛИ, 2015. Т. 1. 352 б.
 12. Татар лексикологиясе / ред. Г.Р. Галиуллина. Казан: ИЯЛИ, 2016. Т. 2. 392 б.
 13. Татар теленең этимологик сүзлеге: 2 томда / төз. Р.Г. Әхмәтъянов; фәнни мөхәррир Р.Т. Сөфәров. - Казан: Мәгариф - Вақыт, 2015.
 14. Харисова Ч.М. Татарский язык: справочник / Ч.М. Харисова. - Казань: Татарское книжное изд-во, 2014. - 190 с.
 15. Надиева Г.К. Хәзерге татар әдәби теле фонетикасы: уку-укыту кулланмасы. - Казан: Казан ун-ты, 2012. - 123 б.
- Дополнительная литература
1. Атлас татарских народных говоров. / отв. ред.: Д.Б.Рамазанова, Т.Х.Хайрутдинова. - Изд. 2-е, доп. и перераб. - Казань: ИЯЛИ, 2015. - 632. с.
 2. Галлямов Ф.Г. Татар синтаксисыннан очерклар. - Алабуга, 2009. - 228 б.
 3. Жамалетдинов Р.Р. Татар һәм рус телләрен чагыштырып өйрөнү теориясе һәм практикасы. - Казан: КДПУ, 2003.
 4. Жәләй Л. Татар теленең тарихи морфологиясе (очерклар). – Казан: Фикер, 2000. – 286 б.
 5. Закиев М.З. Тюрко-татарское письмо. История, состояние, перспективы. - М.: Инсан, 2005.
 6. Ибраһимов С.М. Сандугач теле кирәк: Синтаксик ситилистика: Уку-укыту ярдәмлеге. - Казан: Мәгариф, 2008. - 159 б.
 7. Кириллова З.Н. Татар телен дәүләт теле буларак гамәлгә кую (20-30 еллар). - Казан, 2000.
 8. Курбатов Х.Р. Сүз сәнгате: Татар теленең лингвистик стилистикасы һәм поэтикасы. - Казан: Мәгариф, 2002. - 199 б.
 9. Нуриев Г.С. Татар драма әсәрләренең лингвистик стилистикасы һәм поэтикасы: уку ярдәмлеге. - Казан: [ТДГПУ], 2009. - 204 б.
 10. Салахов А.М. Развитие татарской грамматической теории (на материале грамматик татарского и арабского языков XIX - нач. XX века). - Казань, 2017.–184 с.
 11. Сафиуллина Ф.С., Зәкиев М.З. Хәзерге татар әдәби теле: Югары һәм урта уку йортлары өчен дәреслек. Тулыл. 2 нче басма. - Казан: Мәгариф, 2002.
 12. Татар әдәби теле тарихы (1 кисәк): Югары уку йортларының татар филологиясе студентлары өчен уку-укыту әсбабы. - Казан: Казан федераль университеты нәшрияты, 2011. - 100 б.
 13. Татар теленең зур диалектологик сүзлеге = Большой диалектологический словарь татарского языка: якынча 40000 берәмлек / төз.: : Ф.С.Баязитова, Д.Б.Рамазанова, З.Р.Садыйкова, Т.Х.Хәйретдинова. - Казан : Татар. кит. нәшр., 2009. - 839 б.
 14. Тимерханов А.А. Язык деловых бумаг в современном татарском языке. - Казан: Гуманитария, 2002.
 15. Тумашева Д.Г. Хәзерге татар әдәби теле морфологиясе. - Казан, 1984. - 300 б.
 16. Хабибуллина Л.Г. Смысловые отношения в татарском языке: сравнительно-типологический аспект. - Казань:

ИЯЛИ, 2017. - 260 с.

17. Хаков В.Х. Тел – тарих көзгесе. – Казан: Татар.кит.нәшр., 2003. – 295 б.
18. Харисов Ф.Ф. Татар теленең үткәне, бүгенгесе һәм киләчәге: лингводидактик аспект. Монография. - Казан, 2017.
19. Харисова Ч.М. Татар теле. Морфология. Югары уку йортлары өчен дәреслек. - Казан: Мәгариф, 2010.
20. һадиева Г.К. Хәзерге татар әдәби теле фонетикасы: уку-укыту кулланмасы. - Казан: Казан университеты, 2012.

II. Теория литературы, история татарской литературы и современная татарская литература.

Основная литература

1. Хрящева, Н., П. Теория литературы: История русского и зарубежного литературоведения: Хрестоматия / Сост. Н.П. Хрящева. - М.: Флинта: Наука, 2011. - 456 с. (e-book) ISBN 978-5-9765-0960
<http://znanium.com/bookread2.php?book=331810>
2. Крупчанов, Л., М. Теория литературы [Электронный ресурс] : учебник / Л. М. Крупчанов. - М.: ФЛИНТА : Наука, 2012. - 360 с. - ISBN 978-5-9765-1315-0 (Флинта), ISBN 978-5-02-037729-5 (Наука)
<http://znanium.com/bookread2.php?book=455237>.
3. Зинченко, В. Г. Литература и методы ее изучения. Системно-синергетический подход [Электронный ресурс] : учеб. пособие / В. Г. Зинченко, В. Г. Зусман, З. И. Киринозе. - М.: Флинта: Наука, 2011. - 280 с. - ISBN 978-5-9765-0907-8 (Флинта), ISBN 978-5-02-037228-3 (Наука); <http://znanium.com/bookread2.php?book=455178>
4. Кабанова, И. В. Современная литературная теория. Антология [Электронный ресурс] / Сост. И. В. Кабанова. - 2-е изд., стереотип. - М. : Флинта : Наука, 2011. - 344 с. - ISBN 978-5-89349-623-9 (Флинта), ISBN978-5-02-033001-6 (Наука). - <http://znanium.com/bookread2.php?book=405787>
5. Заһидуллина Д., Йосыпова Н. XXгасыр татар әдәбияты тарихы: дәреслек / Д.Ф.Заһидуллина, Н.М.Йосыпова. - Казан: Казан университеты, 2011. - Т. 1: XX йөзнең беренче яртысында татар әдәбияты. - 230 б.
6. Заһидуллина Д., Йосыпова Н. XXгасыр татар әдәбияты тарихы: дәреслек / Д.Ф.Заһидуллина, Н.М.Йосыпова. - Казан: Казан университеты, 2011. - Т. 2: XX йөзнең икенче яртысында татар әдәбияты. - 198 б.
7. Закиржанов Ә. Заман белән бергә: Әдәби тәнкыйть мәкаләләре / Ә.Закиржанов. - Казан: Татар.кит.нәшр., 2004. - Б.60-63.
8. Закиржанов Ә. Яңарыш юлыннан / Ә.Закиржанов. - Казан: Татар.кит.нәшр., 2009. - 303 б.
9. Заһидуллина Д., Закиржанов Ә., Йосыпова Н., Гыйләжөв Т. Татар әдәбияты. Теория. Тарих / Д.Заһидуллина, Ә.Закиржанов. - Казан: Мәгариф, 2006. - 364 б.
10. Заһидуллина Д. Яңа дулкында / Д.Заһидуллин. - Казан: Мәгариф, 2006. - Б.107-123.
11. Заһидуллина Д.Ф. Модернизм в татарской литературе первой трети XX века / Д.Ф.Заһидуллина. - Казань: Тат.книж.изд-во, 2013. - 335 с.
12. Заһидуллина Д. Ф., 1960-1980 еллар әдәбияты: яңарыш мөйданнары һәм авангард эзләнүләре: монография. - Казан: Татар. кит. нәшр., 2015. - 383 б.
13. Татар әдәбияты тарихы: Сигез томда. Т.1. - Казан: Татар.кит.нәшр., 2014. - 415 б.
14. Татар әдәбияты тарихы: Сигез томда. Т.2. - Казан: Татар.кит.нәшр., 2014. - 471 б.
15. Татар әдәбияты тарихы: Сигез томда. Т.3. - Казан: Татар.кит.нәшр., 2015. - 468 б.
16. Татар әдәбияты тарихы: сигез томда. Т.4. - Казан: Татар.кит.нәшр., 2017. - 533 б.
17. Татар әдәбияты тарихы: сигез томда. Т.5. - Казан: Татар.кит.нәшр., 2017. - 533 б.
18. Татар әдәбияты тарихы: сигез томда. Т.6. - Казан: Татар.кит.нәшр., 2018. - 683 б.

Дополнительная литература

1. Ахмадуллин А.Г. Татарская драматургия: Истоки и формирование социалистического реализма / А.Ахмадуллин.- М.,1983
2. Ахмадуллин А. Горизонты татарской драмы / А.Ахмадуллин.- Казань, 1983
3. Әхмәдуллин А. Офыклар киңәйгәндә / А.Әхмәдуллин. - Казан, 2002
4. Галиуллин Т. Шигърият баскычлары / Т.Галиуллин. - Казан: Мәгариф, 2002. - 229 б.
5. Галиуллин Т. Шәхесне гасырлар тудыра / Т.Галиуллин. - Казан: Татар.кит.нәшр., 2003. - 192 б.
6. Галиуллин Т., Йосыпова Н. Басынкы елларның дәртле шигърияте / Т.Н.Галиуллин, Н.М.Йосыпова // Татар шигърияте: 1960-80 нче еллар. - Казан: Мәгариф, 2007. - Б.3-26.
7. Гайнетдин М. Татарская литература зыбких времен (1917-1929 гг.) / М.Гайнетдин. - Казань, 2001
8. Даутов А. Илдар Юзеев шигъриятендә романтизм / А.Даутов. - Казан: 'ИНТЕЛПРЕСС' нәшр., 2002. - 152 б.
9. Нигматуллина Ю. Типы культур и цивилизаций в историческом развитии татарской и русской литератур / Ю.Нигматуллина. - Казань: Фэн, 1997. - 192 с.
10. Нигматуллина Ю. 'Запоздалый модернизм' в татарской литературе и изобразительном искусстве / Ю.Нигматуллина. - Казань: Фэн, 2002. - 176с.

8. Методические рекомендации по подготовке к государственному экзамену

При подготовке к сдаче государственного экзамена студенты знакомятся с вопросами к экзамену. При подготовке ответов на теоретические вопросы необходимо повторить весь материал, пройденные на лекционных и семинарских занятиях по теоретической фонетике, лексикологии, теоретической грамматике, истории языка и татарской литературе. При подготовке к практической части экзамена необходимо повторить материал по

лингвистическому (литературоведческому) анализу, используемые стилистические средства и их воздействие на читателя. Перед государственным экзаменом также проводятся консультации ведущих специалистов кафедр (по 8 часов по языку и 8 часов по литературе), необходимо посещать эти консультации и при возникновении вопросов задавать их лектору.

9. Особенности проведения государственного экзамена для обучающихся инвалидов и лиц с ограниченными возможностями здоровья

При необходимости в образовательном процессе применяются следующие методы и технологии, облегчающие подготовку к сдаче и сдачу государственного экзамена обучающимися инвалидами и лицами с ограниченными возможностями здоровья:

- создание текстовой версии любого нетекстового контента для его возможного преобразования в альтернативные формы, удобные для различных пользователей;
- создание контента, который можно представить в различных видах без потери данных или структуры, предусмотреть возможность масштабирования текста и изображений без потери качества, предусмотреть доступность управления контентом с клавиатуры;
- создание возможностей для обучающихся воспринимать одну и ту же информацию из разных источников - например, так, чтобы лица с нарушениями слуха получали информацию визуально, с нарушениями зрения - аудиально;
- применение программных средств, обеспечивающих возможность освоения навыков и умений, формируемых дисциплиной, за счёт альтернативных способов, в том числе виртуальных лабораторий и симуляционных технологий;
- применение дистанционных образовательных технологий для организации консультаций;
- применение дистанционных образовательных технологий для организации государственного экзамена;
- создание (при необходимости) специализированных фондов оценочных средств, адаптированных для обучающихся инвалидов и лиц с ОВЗ;
- для обучающихся инвалидов и лиц с ОВЗ предоставляется право выбора, с учетом индивидуальных психофизических особенностей, формы проведения текущей и итоговой аттестации (устно, письменно, с использованием технических средств, в форме тестирования и др.);
- для подготовки ответов на экзамене промежуточной и итоговой аттестации обучающимся с ОВЗ и инвалидам могут быть предоставлены специальные технические средства, возможно привлечение ассистентов;
- увеличение продолжительности сдачи государственного экзамена, проводимого в письменной форме, - не более чем на 90 минут;
- увеличение продолжительности подготовки обучающегося к ответу на государственном экзамене, проводимом в устной форме, - не более чем на 20 минут.

Программа составлена в соответствии с требованиями ФГОС ВО и учебным планом по направлению 45.03.01 "Филология" и профилю подготовки "Прикладная филология: татарский язык и литература, журналистика".